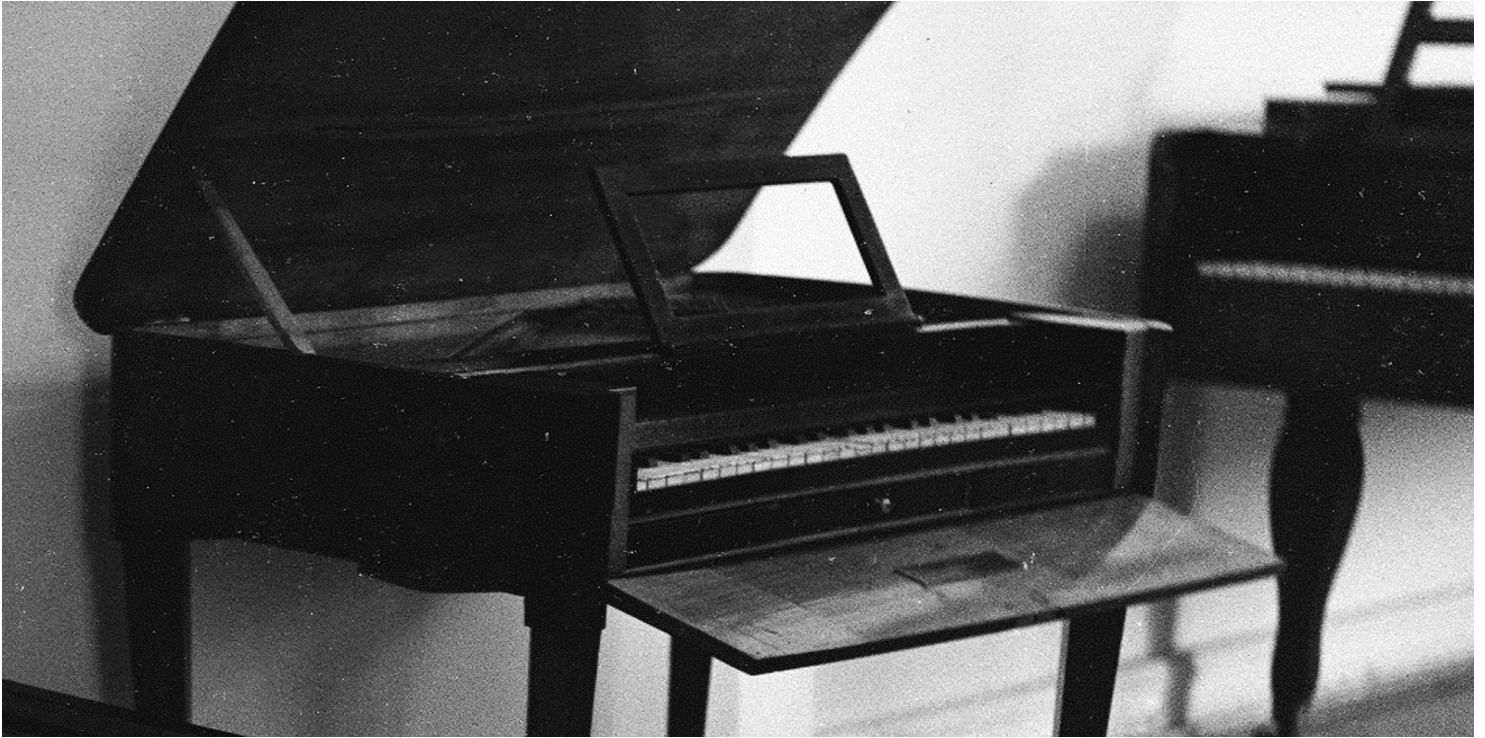

Przystanek historia

<https://przystanekhistoria.pl/pa2/tematy/kultura/87773,Pianista-walka-o-przezycie.html>

Fot. NAC

BIOGRAM / BIOGRAFIA

Pianista - walka o przeżycie

OKRES HISTORYCZNY

(1939-1945) II wojna światowa

Autor: MAGDALENA BAŁDYGA 03.12.2021

Na pytanie swojego syna Andrzeja „Co cię w tych gruzach Warszawy trzymało przy życiu?“, Władysław Szpilman odpowiedział - „Muzyka. Tylko muzyka”.

W getcie, aby utrzymać rodzinę, grywał w kawiarniach. To znajomi muzycy z Polskiego Radia pomagali mu przez całą wojnę. Kiedy w gruzach budynku przypadkowo został odnaleziony przez kapitana Wehrmachtu Wilhelma Hosenfelda, zagrał mu Nokturn c-moll Chopina (op. 48 nr 1).

Syn skrzypka i pianistki

Władysław Szpilman urodził się 5 grudnia 1911 r. w Sosnowcu w rodzinie żydowskiej. Jego ojciec Samuel był skrzypkiem, a matka Edwarda z domu Rappaport – pianistką. Władysław pobierał nauki w Konserwatorium Muzycznym im. Fryderyka Chopina w Warszawie. Uzyskawszy stypendium w 1931 r. wyjechał do Berlina, aby studiować na Akademii Sztuk w Berlinie. To tam powstały jego pierwsze utwory symfoniczne i suita fortepianowa pt. *Życie maszyn*. W 1933 r., po dojściu do władzy Hitlera, opuścił Berlin i wrócił do Warszawy.

Szpilman rozpoczął działalność koncertową i zaczął komponować muzykę rozrywkową, filmową, muzykę do słuchowisk radiowych i komedii muzycznych. Zadebiutował piosenką *Jeśli kochasz się w dziewczynie*. Często występował ze skrzypkiem Bronisławem Gimplem. Od 1935 r. nawiązał współpracę z Polskim Radiem.

Przedwojenna siedziba Polskiego Radia przy ul. Zielnej 25 w Warszawie, w której pracował Władysław Szpilman. Fot. NAC

**Władysław Szpilman na fotografii
z 1934 r. Fot. NAC**

23 września 1939 r., gdy grał na antenie Polskiego Radia recital złożony z utworów Chopina, niemieckie bomby spadły na elektrownię na Powiślu. Z powodu braku prądu audycja została przerwana. Była to ostatnia wojenna audycja Polskiego Radia. Po wojnie Władysław Szpilman zagrał na antenie Polskiego Radia dokładnie ten sam recital chopinowski przerwany we wrześniu 1939 roku.

W getcie i w ruinach Warszawy

W 1940 r. Władysław Szpilman trafił wraz z całą swoją rodziną do getta warszawskiego. Starał się utrzymać rodzinę, grając w kawiarniach „Sztuka” lub „Cafe Capri”, do czasu kiedy w 1942 r. zabroniono działalności muzycznej w getcie. W sierpniu 1942 r. stracił całą rodzinę deportowaną do obozu zagłady w Treblince, sam ocalał, wypchnięty z Umschlagplatz przez żydowskiego policjanta, który rozpoznał w nim muzyka.

W getcie Szpilman pracował niewolniczo jako robotnik budowlany. Jeszcze przed wybuchem powstania w getcie udało mu się z pomocą przyjaciół przedostać na aryjską stronę miasta. W Warszawie był ukrywany do końca lipca 1944 r. przez małżeństwa Boguckich i Lewickich; pomocy udzielali także: Witold Lutosławski i Piotr Perkowski. Wielokrotnie zmieniał miejsca swojego pobytu.

Po upadku Powstania Warszawskiego pozostawał w ukryciu w ruinach spalonego domu w alei Niepodległości 223. Przypadkiem w listopadzie 1944 r. odkrył go tam Niemiec, kapitan Wehrmachtu

Wilhelm Hosenfeld, który nie wydał go, lecz udzielił mu pomocy, dostarczając żywność, ciepłe okrycia oraz prasę. Tak Szpilmanowi udało się przetrwać aż do wkroczenia Armii Czerwonej do Warszawy. Nazwisko Niemca, który mu uratował życie, Szpilman poznał dopiero w 1950 r. – mimo podejmowanych interwencji, nie udało mu się go uwolnić. Wilhelm Hosenfeld zmarł w obozie sowieckim pod Stalingradem w 1952 r.

Powojenne losy

W 1946 r. ukazały się wspomnienia Władysława Szpilmana pt. *Śmierć miasta*, opisujące dramatyczne losy pianisty z lat wojny. Książkę przeczytał Roman Polański, który w wywiadach mówił, że już po przeczytaniu pierwszych jej stron wiedział, że będą one podstawą do nakręcenia filmu. Film pt. *Pianista* (2002) odniósł sukces i zdobył wiele prestiżowych nagród, w tym trzy Oscary.

W 1948 r. Szpilman poznał Halinę Grzędzkarowską, z którą ożenił się dwa lata później. Mieli dwóch synów – Andrzeja i Krzysztofa.

Fotografia przedstawiająca Władysława Szpilmana z akt paszportowych. Fot. AIPN

Fotografia przedstawiająca
Władysława Szpilmana z akt
paszportowych. Fot. AIPN_

Władysław Szpilman po wojnie wrócił do koncertów i komponowania. Koncertował solo i z orkiestrami kameralnymi w Polsce, i na całym świecie. Wrócił do pracy w Polskim Radiu i pełnił tam funkcję dyrektora Działu Muzycznego; do 1963 r. był kierownikiem Działu Muzyki Lekkiej. Był także pomysłodawcą i współorganizatorem, a także dyrektorem orkiestry Międzynarodowego Festiwalu Piosenki w Sopocie.

Założył wraz z Bronisławem Gimplem znakomity „Kwintet Warszawski”. Tworzył liczne słuchowiska, piosenki dla dzieci, muzykę do recitali i przedstawień teatralnych. Ułożył ponad 500 piosenek, z których ponad 150 stało się szlagierami wykonywanymi przez najpopularniejszych współcześnie wykonawców – m. in.: *Nie ma szczęścia bez miłości*, *Deszcz*, *Tych lat nie odda nikt*, *Cicha noc*, *Jutro będzie dobry dzień*, *Kiedy kochasz się w dziewczynie*, *Straciłam twe serce*, *Nocą*, *Dr Murek* i wiele innych. Szpilman skomponował także sygnał Polskiej Kroniki Filmowej.

Na fali październikowej odwilży, w 1956 r. zainicjował reaktywację Związku Autorów i Kompozytorów (ZAiK, rozwiązanego w 1948 r.) pod nazwą Związku Polskich Autorów i Kompozytorów (ZAKR), którego prezesem był do 1961 r.

Warszawa, dnia 17 lipca 1967 r. X
16

T a j n e
Spr. polskojęzyczny

Notatka informacyjna

Dotyczy: Władysława Władysława s. Stanisława i Edwardy Rapaport ur. 5.III.1911 r. w Sosnowcu, sędzi -
muzyk, kompozytor - żydowski, promienna w Polonii
Radzy, zam. Warszawa ul. Główna 12 m 1.

W dniu 8 czerwca br. w kawiarni "Kryształ" Władysław Władysław
nawiązuje do konfliktu na Bliskim Wschodzie wypowiedzią się,
że niekiedy przeciwnicy sągajęcy poważa stanowiska w Świecie
Północnym wyrażają poglądy, że tam Polacy niepotrzebnie popierają
się z ostrzeżeniem na adres Izraela. W tych słowach ogólnie
nie należało oficjalnie zapawać stanowiska. Polska nie
powinna była wogóle angażować się, po jednej stronie i podzielać
ambicje. Jednocześnie wyrażała się o walce armii Izraela i
Polski, że armia Izraela jest silna i osiąga takie sukcesy,
podczas podstawa armii są byli oficerowie WP i Armii Czerwonej,
którzy przeszli doskonale przeszkolenie bojowe.

Powyższe dane uzyskano od źródła nieoficjalnego
świadczeń faktów.
Szpilman nie odniósł się o wyjazd na stałe do Izraela.

Dotyczy: Władysława Władysława s. Stanisława i Edwardy Rapaport
ur. 5.III.1911 r. w Sosnowcu, sędzi -
muzyk, kompozytor - żydowski, promienna w Polonii
Radzy, zam. Warszawa ul. Główna 12 m 1.

Inspektor Wydziału III-go
X
1-1/1967.1a. STS /

**Notatka informacyjna dotycząca
Władysława Szpilmana**

Warszawa, dnia 17 lipca 1967 r. X
17

T a j n e

NOTATKA

Dotyczy: SZPILMAN Władysław s. Stanisława i Edwardy Rapaport,
ur. 5.III.1911 r. w Sosnowcu, naro-
dowość żydowska, obywatelstwo
polskie, artysta-muzyk, zatrud-
niony w "PAGANI", zam. Warszawa,
ul. Główna 12 m 1.

W okresie agresji Izraela na kraje arabskie solid-
aryzował się z polityką Izraela. W rozmowie prywatnej w dniu
8.06.67. w kawiarni "Kryształ" stwierdził, że Polska nie po-
winna oficjalnie zapawać żadnego stanowiska w sprawie kon-
fliktu na Bliskim Wschodzie, a tym bardziej stanowiska popie-
rającego państwu arabskiemu. Jego zdaniem rzucił się zrobić
wydając oświadczenia potępiające agresję Izraela. Jednocześnie
nie zadowolony wyraził się o walce armii Izraela i
armii Izraela jest silna i osiąga takie sukcesy, ponieważ
jej podstawą są byli oficerowie Wojska Polskiego i Armii
Radzieckiej, którzy przeszli doskonale przeszkolenie bojowe.

Informacje jednodźródłowa "I".
Dodatkowa informacja III.

NACZELNIK WYDZIAŁU
X

**Notatka MSW Departamentu III
dotycząca Władysława Szpilmana**

¹ Komunikat dot. inwigilacji Władysława Szpilmana przez komunistyczną bezpiekę -

<https://ipn.gov.pl/pl/dla-mediow/komunikaty/154873,Wladyslaw-Szilman-inwigilowany-przez-komunistyczna-bezpieke.html>

COFNIJ SIĘ